Handlingsplan Växande Värde 2027-2029

Inom ramen för Livsmedelsstrategi Kalmar län

Innehållsförteckning

Kraftsamlingar – ett gemensamt angreppsätt 3
Växande Värde – ett gemensamt genomförande 4
Kraftsamling 1: Kompetens 5
Kraftsamling 2: Robusthet 6
Kraftsamling 3: Förnyelse 7
Pågående insatser inom växande värde 8
Uppföljning av handlingsplanen 10

Bild framsida: Det pågår ett innovativt arbete med odling av musslor för att skapa en bättre havsmiljö i Östersjön. Utvecklingen inom blå bioekonomi bidrar till stärkt robusthet och ökad förnyelse då biomassa från havet kan bli till nya livsmedel, foder och gödning.
Foto: IUC Kalmar län/Livsmedelsutveckling Sydost

Kraftsamlingar – ett gemensamt angreppsätt

För att uppnå målet med livsmedelsstrategin kompletteras strategins tioåriga perspektiv med treåriga handlingsplaner. Handlingsplanerna har tydliga kraftsamlingar som utgår från identifierade behov inom strategins kritiska framgångsfaktorer; Tillsammans, Produktivitet, Robusthet, Nytänkande, Efterfrågan.

Kraftsamlingar är ett arbetssätt för att fokusera insatser, resurser och samverkan på områden där behovet av gemensamt agerande är särskilt stort och där vi har möjlighet att påverka regionalt. Det är ett angreppssätt där vi bidrar med våra olika perspektiv för att lösa gemensamma utmaningar och för att nå längre än vad enskilda aktörer klarar på egen hand.

De utvalda kraftsamlingarna bedöms vara särskilt strategiskt viktiga i nuläget. Det innebär inte att andra frågor inom strategin prioriteras bort, utan att vi fokuserar på gemensamma mål, aktiviteter och lärande.

Arbetssättet möjliggör tydligare prioriteringar, ökad samordning och bättre effekt av genomförda insatser. Kraftsamlingarna ska vara inkluderande och skapa utrymme för fler aktörer att bidra, delta och utveckla nya lösningar. De fungerar som vägledning och inspiration för samarbeten och omfattar hela livsmedelssystemet i Kalmar län.

Handlingsplanen fokuserar på områden där vi särskilt behöver samverka och är därför övergripande snarare än en lista över insatser. Genom att ange inriktning istället för detaljer skapas utrymme att tillsammans konkretisera och prioritera aktiviteter utifrån aktuella behov och förutsättningar. De mer konkreta insatserna utvecklas inom kraftsamlingarna och följs upp årligen på rådslaget, där också förslag på kommande års åtgärder tas fram i dialog. På detta sätt blir handlingsplanen mer flexibel, relevant och levande över tid.

Växande Värde – ett gemensamt genomförande

Genom det dagliga arbetet och en mängd parallella insatser bidrar många aktörer till att förverkliga den regionala livsmedelsstrategin Växande Värde. Förutom huvudmännen sker viktiga insatser inom näringslivet, det företagsfrämjande systemet, kommunerna samt inom utbildning och akademi.

Region Kalmar län har det övergripande samordningsansvaret för livsmedelsstrategin som helhet och ansvarar för framgångsfaktorn Tillsammans – som är en förutsättning och grund för det operativa genomförandet och kraftsamlingarna.

Samordningsansvaret för respektive kraftsamling fördelas mellan huvudmännen genom styrgruppen, som har mandat att prioritera insatser och fördela resurser.

Samordningsrollen innebär ett övergripande ansvar för att driva, leda och strukturera arbetet inom kraftsamlingen, följa utvecklingen inom området samt säkerställa att kunskap, erfarenheter och resultat sprids.

Det innebär inte ett operativt genomförandeansvar, utan att samla pågående och planerade insatser, skapa samordning, utveckling och synergier.

Respektive organisation sammanställer insatser inom kraftsamlingarna under perioden för att tydliggöra vad som gjorts. Uppföljning sker årligen på det gemensamma rådslaget för livsmedelsstrategin. Där fångas även inspel upp från deltagare inför kommande arbete som bearbetas av arbetsgruppen och beslutas av styrgruppen.

I handlingsplanen för 2027-2029 kraftsamlar vi inom:
- Kompetens
- Robusthet
- Förnyelse

Dessa beskrivs nedan.

Kraftsamling 1: Kompetens

Kompetensutveckling är en strategisk nyckelfråga med stor betydelse för länet. Samtidigt präglas näringen av kompetensbrist, låg attraktionskraft i vissa yrken och ett växande behov av ny kunskap. Kraftsamlingen syftar till att stärka både kompetensutveckling inom befintliga företag och bidra till den långsiktiga kompetensförsörjningen till hela livsmedelssystemet.

Kalmar län har en stark animalienäring med både omfattande primärproduktion och en stor förädlingsindustri. Naturbruksgymnasierna är viktiga för länets kompetensförsörjning.
Foto: Hushållningssällskapet, Kalmar Kronoberg Blekinge

Flera av huvudmännen och aktörerna bakom livsmedelsstrategin är kunskapsorganisationer med lång erfarenhet av rådgivning, kompetensutveckling och kompetensförsörjning. Genom kraftsamlingen kan vi tydligare samla resurser och arbetssätt för att ge ett större och mer samordnat värde för livsmedelsnäringen i Kalmar län. När aktörer inom offentlig sektor, utbildningsväsendet och stödsystem arbetar mer sammanhållet kan insatser bli mer träffsäkra, tillgängliga och relevanta för företagens faktiska behov.

Genom gemensamma analyser av kompetensbehov, omvärldsbevakning och bättre tillgängliggörande av forskning kan näringslivet snabbare ta till sig ny kunskap. Utbildningsinsatser stärker företagens utvecklingsförmåga. Genom att synliggöra framgångsrika exempel kan vi bidra till att fler ser livsmedelsnäringen som en attraktiv framtidsbransch.

Samordningsansvarig för kraftsamlingen är Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge och LRF Sydost.

Genomförande
Analys av kompetensbehov. För att skapa träffsäkra insatser som ger nytta för näringslivet bör behoven analyseras. Kartläggning över befintliga utbildningar samt främja utveckling där det finns potential eller saknas utbildningar.

Identifiera samverkansområden och arbetssätt. Initialt behövs en genomgång av vilka delar inom kompetensområdet som är centrala att samverka inom, identifiera relevanta aktörer och hitta former och mål för det arbetet.

Kunskap och inspiration för företagsfrämjare och utbildare. Genom att hålla oss uppdaterade på aktuella nyheter och rön skapar vi förutsättningar för kompetensinsatser och rådgivning i framkant.

Kraftsamling 2: Robusthet

En robust livsmedelssektor är en grundförutsättning för långsiktig konkurrenskraft, försörjningsförmåga och livsmedelsberedskap. Klimatförändringar, geopolitiska risker och ökade behov på miljömässig hållbarhet ställer nya krav på livsmedelssystemets motståndskraft och anpassningsförmåga. Här krävs samordnade insatser som stärker resiliensen i hela livsmedelssystemet – från biologisk mångfald till infrastruktur och beredskap.

Kraftsamlingen syftar till att samla aktörer kring gemensamma arbetssätt. Genom samverkan mellan näringsliv, myndigheter, forskning och offentliga aktörer kan kunskap omsättas i praktisk tillämpning.

Ur ett företagsperspektiv handlar robusthet både om att minska sårbarheter i produktionen, stabil energi- och vattenförsörjning, tillgång till insatsvaror samt att stärka lönsamhet och riskhantering.

Samordningsansvarig för kraftsamlingen är Länsstyrelsen i Kalmar län.

Genomförande
Utveckla samverkan och gemensamma arbetssätt. Det initiala målet för att skapa ett robust livsmedelssystem är att formera ett arbetssätt och identifiera kompetenser. Ökad samverkan och kunskapsutbyte mellan företag, myndigheter och samhällsaktörer är grundläggande insatser. Vi ska även bidra till och medverka i nationella nätverk, för att hitta lösningar på gemensamma utmaningar.

Kartläggning och analys. Skapa kunskap och överblick av regional infrastruktur och försörjningskapacitet såsom lager, förädling, logistik och kritiska resurser, för att identifiera flaskhalsar och utvecklingsbehov.

Kunskapshöjande projekt, insatser och övningar. Genomföra kunskapshöjande insatser för ökad robusthet. Förståelsen för risker, beroenden, kritiska resurser och cybersäkerhet inom livsmedelsberedskapen behöver öka. Detta kan göras genom projekt, kunskapsdagar och övningar samt utbildning och rådgivning som bidrar till minskade miljö- och klimatrisker inom till exempel klimatanpassning, markhälsa, biologisk mångfald och minskad miljöpåverkan.

Ett framtida område kan vara samarbete för ökad produktion och användning av biogas, för att nå Kalmar läns uppsatta mål som en fossilbränslefri region. Biogas, i första hand från restprodukter (inklusive gödsel), kan också spela en viktig roll ur ett beredskapsperspektiv samt för små och mellanstora producenters utvecklingsmöjligheter för att delta i nya marknader och värdekedjor.

Synliggöra goda exempel. Sprida erfarenheter och bygga ett lärande. Ta del av och dela med oss av framgångsrika arbetssätt och lösningar.

Tillgång till lagringsmöjligheter, säkra logistikkedjor och regionala förädlingsanläggningar bidrar till ett robust livsmedelssystem.
Foto IUC Kalmar län/Livsmedelsutveckling sydost

Kraftsamling 3: Förnyelse

Förnyelse är avgörande för att Kalmar läns livsmedelssektor ska stärka sin konkurrenskraft, möta omställningen till ökad hållbarhet och ta tillvara nya affärsmöjligheter.

Livsmedelssektorn är en av länets viktigaste näringar, både utifrån sysselsättning och för den nationella livsmedelsförsörjningen. Samtidigt präglas näringen av många små företag, hård internationell konkurrens och snabb teknisk och marknadsmässig utveckling.

För att möta dessa utmaningar krävs ett systematiskt arbete med innovation, entreprenörskap och kompetensutveckling. Förnyelse handlar både om att utveckla befintliga företag och om att skapa förutsättningar för nya aktörer, produkter, tjänster och nischer.

Kraftsamlingen inom förnyelse ska skapa förutsättningar och bidra till en kultur som är nyfiken och välkomnar ny kunskap och nya lösningar. Det förutsätter ett väl fungerande innovationssystem med starkt ledarskap och värdeskapande nätverk som bidrar till en tätare koppling mellan näringsliv, akademi och offentliga aktörer.

Genom kraftsamlingen kan Kalmar län stärka sin förmåga att ta tillvara forskning, driva innovation och skapa långsiktig tillväxt i hela livsmedelssystemet.

Samordningsansvarig för kraftsamlingen är Region Kalmar län.

Genomförande
Identifiera arbetsområden och arbetssätt. För att driva förändringsarbete behövs samverkan. Det behövs nätverk och relationer mellan aktörer som tillsammans kan bidra till förnyelse inom olika frågor. För detta behöver vi bygga broar mellan näring, akademi och stödsystem och skapa en kultur där nya idéer välkomnas.

Utveckla projekt och stödsystem. Identifiera potential för utveckling och söka medel för genomförande. Engagera relevanta aktörer i stödsystemet kring förnyelse i livsmedelssektorn. Vid behov anpassa finansieringsmöjligheter och skapa testmiljöer som stödjer förnyelse. Vi ska vidareutveckla partnerskap för innovation med närliggande regioner.

Inspirera, involvera, engagera. Genom att ta del av nationella insatser och delta i centrumbildningar, innovationsplattformar och tvärvetenskapliga forskningsplattformar kan vi dra nytta av nya rön och nya metoder, och därigenom skapa en förflyttning regionalt.

Omvärldsbevakning. Samla trender, nyheter och forskning inom området och sprida dessa till näringsliv och stödsystem genom insatser så som omvärldsbrev, föreläsningar och kunskapsdagar.

Synliggöra goda exempel. För att inspirera och lära lyfter vi goda exempel och synliggör framgångsrika insatser.

Pågående insatser inom Växande Värde

Arbetet inom Växande Värde, den regionala livsmedelsstrategin för Kalmar län, har pågått sedan 2016 och en stor del av genomförandet sker löpande hos huvudmännen för strategin, i näringen, i stödsystemet och inom utbildning och akademi. Strategin syftar till att samla insatserna och peka ut riktningen framåt.

Här presenteras ett urval av det löpande arbetet som tillsammans med de kraftsamlingar som presenteras i handlingsplanen för 2027-2029 utgör det regionala livsmedelsstrategiarbetet.

Region Kalmar län har som regionalt utvecklingsansvarig ett statligt uppdrag att vara en samlande och drivande kraft för regional utveckling. I uppdraget ingår tillväxt- och utvecklingsfrågor såsom innovation och näringslivsutveckling, besöksnäring, landsbygdsutveckling, strategisk kompetensförsörjning samt att fördela statliga utvecklingsmedel till företag och projektfinansiering.

Den regionala utvecklingsstrategin - Klimat att växa i – bygger på länets styrkor där regionen fortsatt behöver utvecklas. Kopplat till denna övergripande strategi finns ett antal underliggande strategier och handlingsplaner som är tematiska och utgår från sakområden. I arbetet med att konkret genomföra Livsmedelsstrategin är det viktig att koppla på andra sakområden, till exempel i handlingsplan för fossilbränslefri region 2030, strategi för smart specialisering, handlingsplan för kompetensförsörjning.

Ökad konkurrenskraft hos våra företag samt fler besökare under höst, vinter och vår är viktiga mål i den regionala besöksnäringsstrategin. Upplevelser inom mat och dryck blir en allt viktigare besöksanledning, vilket Region Kalmar län främjar i sitt arbete med att utveckla och marknadsföra länets besöksnäring.

Guidade matvandringar, provsmakning av lokalt och småskaligt producerad mat, gårdsbesök, kurser, caféer och restauranger är några exempel där länet idag har mycket att erbjuda, men där vi samtidigt ser utvecklingspotential. Länet har även kulturella, historiska och geografiska förutsättningar att uppmärksamma och skapa affärsmöjligheter runt vissa typer av livsmedel.

Region Kalmar län verkar också för ökad hållbarhet inom besöksnäringen, vilket inkluderar matföretagen. Vidare inväntar vi godkännande för ett måltidsturismprojekt, som vi ansökt om tillsammans med några av livsmedelsstrategins parter. Projektet syftar till att öka samarbetet i livsmedelskedjan mellan producenter och besöksnäringen för att skapa hållbara måltidsupplevelser.

Livsmedelsutveckling Sydost vid IUC Kalmar län arbetar med näringslivsutveckling inom livsmedelsområdet på uppdrag av Region Kalmar län, med huvudsakligt fokus på leden efter primärproduktionen. Uppdraget är näringslivsnära och omfattar bland annat företagsbesök, nätverksbyggande, omvärldsbevakning samt lotsning av företag till relevanta kompetenser, samarbeten och finansieringsmöjligheter.

En viktig del av arbetet är även samverkan på regional och nationell nivå. Genom att fånga upp behov och möjligheter initieras projekt och utvecklingsinsatser som stärker näringens konkurrenskraft. Aktuella utvecklingsområden omfattar bland annat robusta måltider, blå mat samt ökad andel lokal mat i restauranger, offentliga kök och handeln.

Det pågående projektet GODARE – för tallriken, kroppen och klotet syftar till att stärka innovationsgraden inom förädling av lokala växtbaserade och alternativa proteiner. Inom smart specialisering samordnar Livsmedelsutveckling Sydost kunskapsområde Livsmedel inom Partnerskap för innovation. Målet är att öka innovationsgraden och stärka livsmedelsnäringens konkurrenskraft för Småland, på Öland och Gotland.

Länsstyrelsen Kalmar län stärker länets livsmedelssystem genom att handlägga och betala ut stöd till lantbruk och livsmedelsföretag, driva kompetensutvecklings- och samarbetsprojekt samt samordna regional livsmedelsberedskap i syfte att öka hållbar produktion, konkurrenskraft och långsiktig försörjningsförmåga.

Länsstyrelsens egna kompetensutvecklingsprojekt omfattar aktiviteter som syftar till att höja kunskap hos jordbruks- trädgårds- och livsmedelsföretag. Det kan handla om rådgivningar, utbildningar, kurser, workshops och seminarier, liksom studiebesök, demonstrationsinsatser och erfarenhetsutbyte. Genom riktade utbildnings- och utvecklingsinsatser skapas bättre förutsättningar inom områdena miljö och klimat, stärkt konkurrenskraft och förbättrad djurvälfärd samt livsmedel och besöksnäring.

Ett pågående initiativ är samarbetsprojektet Kraftsamling lokal mat som syftar till att knyta konsumenter närmare produktion och förädling, stärka efterfrågan på lokala livsmedel och måltidsupplevelser samt stimulera regional tillväxt inom livsmedels- och besöksnäringen genom aktiviteter där konsument och producent möts. Länsstyrelsen leder projektet och arbetar för ökad samverkan mellan aktörer med långsiktiga mål om ökad lönsamhet, stärkt livsmedelsberedskap och förbättrad miljömålsuppfyllelse.

Länsstyrelsen är ytterst ansvarig för civilförsvaret i länet. Inom beredskapssektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten sker arbete både regionalt och nationellt. Arbetet syftar bland annat till att öka förmågan inom samhällsviktiga funktioner inom sektorn i länet genom samordning, information och övningar.

Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) arbetar på alla nivåer – från EU till svenska regioner – för att skapa goda förutsättningar för att producera mat i Sverige. Målet är att det ska vara möjligt för fler lantbrukare och livsmedelsföretag att driva sin verksamhet på ett hållbart, tryggt och lönsamt sätt.

Genom att lyfta viktiga frågor till politiker och myndigheter, och genom att samarbeta med många andra aktörer jobbar LRF för en livsmedelsproduktion som står stark även i framtiden. Det ska vara enklare att driva företag, lättare att hitta rätt kompetens och tryggare att väga investera.

Med en stark regional närvaro skapas utveckling hela landet – från kust till inland, från stora gårdar till små familjejordbruk. Målet är en livsmedelskedja som människor litar på och som ger jobb och attraktion.

Hushållningssällskapet Kalmar Kronoberg Blekinge finns där lantbruket finns och bidrar med kunskap till nytta för de gröna näringarna genom att levererar utbildningar, rådgivning, växtodlingsförsök, markanalyser, byggkonsulttjänster, IT-tjänster, redovisningstjänster och totalentreprenader inom vattenanläggningar.

Genom nationellt och regionalt engagemang i branschutveckling bidrar vi till att stärka företagande och livsmedelsproduktion nationellt och regionalt. Genom utbildningsverksamhet försörjer vi de gröna näringarna med välutbildad arbetskraft från gymnasium till vuxenutbildning och genom kompetensutveckling i ett livslångt lärande till nytta för de gröna näringarna. Årligen lämnar runt 250 nyutbildade ungdomar och vuxna personer våra utbildningar för att förstärka de gröna näringarna. Fokus ligger på det som långsiktigt bidrar till stärkt konkurrenskraft och tydlig nytta för de gröna näringarna och vi finns alltid i närhet till primärproduktionen och dess företagande där grunden till livsmedel läggs.

Övriga initiativ
Alla initiativ kan inte listas, men de är sammantaget avgörande för länets utveckling. Exempel på pågående arbete är näringens egna initiativ inom Hållbar livsmedelskedja, kommunernas löpande arbete med näringslivsutveckling, offentlig måltid samt miljö- och beredskapsfrågor. Inom det företagsfrämjande systemet sker insatser för entreprenörskap inom livsmedel via aktörer som exempelvis Almi eller inkubatorn på Kalmar Science Park. Därutöver erbjuder Linnéuniversitetet uppdragsutbildningar inom livsmedel och i Kalmar län bedrivs en nationell yrkesutbildning för livsmedelsoperatörer som stärker den regionala kompetensförsörjningen.

Uppföljning av handlingsplanen

Den regionala livsmedelsstrategin och tillhörande handlingsplan följs upp kontinuerligt genom ett antal utvalda indikatorer som ger en bild av utvecklingen inom hela livsmedelssystemet. Region Kalmar län ansvarar för uppföljning och att statistik kopplat till indikatorerna kontinuerligt tas fram och presenteras i olika sammanhang. Ett sådant tillfälle är det årliga Rådslaget som arrangeras gemensamt av huvudmännen för att synliggöra arbetet med livsmedelsstrategin och där också genomförda aktiviteter och insatser presenteras.

Till handlingsplanen kommer indikatorer kopplas för uppföljning av strategin. Ett antal av indikatorerna kommer att utformas för att på generell nivå kunna följa utvecklingen inom livsmedelsområdet, bland annat den förändring utifrån nulägesanalysen som strategin vill åstadkomma. Ett antal aktivitetsindikatorer kommer också att utformas utformas för att mäta effekten av de insatser som görs.

REGIONAL LIVSMEDELSSTRATEGI • KALMAR LÄN 2027-2036 •
Växande värde